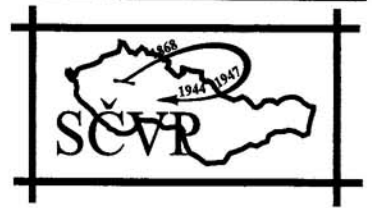

ZPRAVODAJ

Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel

9/2004

61.výročí osvobození hlavního města Ukrajiny Kyjeva

Ministerstvo obrany české republiky, Čsl. obec legionářská a její Historická skupina 1. Československého armádního sboru uspořádaly slavnostní setkání účastníků této vítězné bitvy a také dalších členů II. čs. zahraničního odboje včetně několika desítek volyňských Čechů.

Setkání se konalo dne 5. listopadu 2004 ve velkém sále Na Valech.

Největší pozornost mezi četnými projevy vzbudilo vystoupení gen. Oldřicha Kvapila.

Náš předseda požádal autora o povolení uveřejnit jeho projev ve Zpravodaji.

Jeho znění je následující:

Vážení,
nechci opakovat řečené. Jako aktivní účastník zrodu 1. čs. samostatné brigády v SSSR a její účasti v boji za osvobození Kyjeva se však zmíním o některých otázkách spojených s těmito historickými skutečnostmi. Považuji to za svou povinnost jako nejmladší tehdy příslušník historické „oranské skupiny“, která byla pod velením pplk. Ludvíka Svobody rozkazem z Londýna z května roku 1941 ponechána na sovětském území s úkolem vytvořit organizační a velitelský rámec první čs. vojenské jednotky na území SSSR. Jde mi prostě o historickou pravdu. Některý náš tisk přináší totiž údaje, které historii zrodu, výcviku a bojů našich jednotek vzniklých v SSSR a bojujících na sovětsko-německé frontě, zkreslují.

K tomu mohu říci:

Naše jednotky vzniklé za války na sovětském území byly po celou dobu jejich existence nedílnou součástí jednotné čs. zahraniční armády. Taková byla i naše „kyjevská“ brigáda.

Do našich jednotek byli od 6. října 1944 přijímáni výhradně dobrovolníci, muži i ženy, starší 17 let. Pokud byl u některé jednotky její příslušník mladší, udal při odvodu nepravé osobní údaje. Bylo několik takových případů.

Všechny naše jednotky organizované na sovětském území byly dobře vycvičeny. Mluvíme dnes o naší 1. brigádě. Její jednotky měly za sebou při odjezdu na frontu z Novochoperska tvrdý výcvik nejméně 5 měsíců, byly dobře připraveny.

Ženy, ani zdravotnice, nebyly již zařazeny u pěších praporů brigády, ale u brigádní zdravotnické jednotky, u brigádních spojařů, u štábu dělostřelectva, tvořily obsluhu PL kanónů, byly zařazeny u štábu brigády a u jejího týlu.

Národnostní složení brigády: Ukrajinci, Češi, Slováci, Židé všichni měli stejná práva i povinnosti. Všechny příslušníky brigády spojovaly, mimo stejnorodost, kázně a věrnosti přísaze láska k vlasti, k svobodě, nenávisť k nepříteli.

Tolik otázkám, které již byly, nebo mohou

být, v některém tisku přetřásány. Nemusím si vymýšlet. Byl jsem u brigády od jejího zrodu. Za boje o Kyjev jsem byl velitelem samostatné čety automatčků 2. samostatného praporu brigády, jak jsme ty jednotky tehdy nazývali. K vlastnímu boji:

Před nastoupením do boje k nám mluvil plukovník Svoboda. Velitel, kterého jsme si my, jeho vojáci, velmi vážili. Jeho slova padala na úrodnou půdu. Aspoň dvě věty z jeho nedlouhé řeči: „Náš národ nám ukládá, abychom o Kyjev bojovali tak, jako bychom bojovali o Prahu, o Brno, o Bratislavu, Košice a Užhorod.“

„A druhá věta: „Pamatujte na zločiny fašistů!“

A pak útok naší brigády mezi sovětskými divizemi. První, nejsilnější postavení německé obrany, jehož součástí byl i hluboký protitankový příkop, brigáda zdolala bez problémů, téměř v běhu, za silné dělostřelecké a letecké podpory.

V průběhu dalšího útoku zůstalo dělostřelectvo pozadu, nestačilo útočnému elánu pěších praporů a tanků. A další německé obranné postavení na severním okraji Kyjeva s řadou dřevozemních pevnůstek. Dobře organizovaný boj brigády. Vpravo 1. prapor, ve středu sestavy tankový prapor a Sochorovi automatčci, vlevo náš 2. prapor. Všude tvrdé boje. Moje četa zničením několika pevnůstek otevřela praporu cestu ke středu Kyjeva a postupovala kupředu před pěšími rotami. Oba sovětské sousedé nestačili útočnému elánu brigády, zůstali pozadu. Smrákalo se, Kyjev na mnoha místech hořel. Odpory krycích jednotek nepříteli jsme ničili, zajatci prostě nebyli. Vpravo od našeho útočícího praporu byl stále prudký boj. Proti mé četě se objevila, postupovala, asi četa. Zjistili jsme ji dříve. snad šlo o slabší protiakci nepříteli. Vyslal jsem část své čety na obchvat. Naštěstí jsem nedal rozkaz k boji-byla to Šumanského četa ze Sochorovy roty, která již zajišťovala prostor. Oboustranná radost, pak setkání se Sochořem, Buršíkem a Tesaříkem, druhy od roku 1939. Zařadil jsem se s četou k Sochorovi. Pomohli jsme mu udělat pořádek na velké železniční stanici a zajistit celý prostor -cíl útoku brigády pro den 5. 11. Doplnovali jsme střelivo, tanky, pohonné hmoty. Nečekaně se u nás objevil velitel brigády. Byl pln radosti. Jeho brigáda se první z útočících vojsk probíla do středu Kyjeva. Chápali jsme jeho radost byla to i naše radost. A jeho rozkaz: Bez ohledu na sousedy pokračovat po doplnění střeliva a pohonných hmot v útoku ve směru k jižní části města, dosáhnout tam Dněpru. Slíbili jsme mu splnění úkolu. Moji četou úředně přidělil k Sochorově rotě a odešel.

Kyjev hořel, v jižní a západní jeho části se ozývaly výbuchy. Nepřítel ustupoval, pátil a ničil.

Před zahájením dalšího útoku nečekaná zpráva: mnoho tanků se blíží od západu ke středu města! Připravili jsme se k boji. Tanky naštěstí měly v čele průzkum. Nebyl to nepřítel, ale tanková armáda generálporučíka Kravčenkova. Výjimečná událost za trvání války na východě: velitel tankové armády domlouval osobně součinnost s třemi československými

podporučíky a jedním poručíkem. Nevyznal se v jejich hodnostech, tituloval je „tovarišči komandíry“. Byl překvapen. Do středu Kyjeva se první probíli Čechoslováci. Nedal na naše rady, ztratil několik tanků. Pak si probíla cestu a ta masa jeho tanků se valila ve směru na Vasilkov. My jsme pak zahájili útok dle rozkazu plk. Svobody.

Ještě několik srážek se skupinami nepřátel, opět žádní zajatci. Já jsem byl s četou za našeho nočního útoku hořícím Kyjevem zařazen jako tankový výsadek u tankové roty Tesaříka.

Začínalo svítání 6. listopadu. Celá naše skupina tankové roty Buršíka a Tesaříka, Sochorova rota a moje samostatná četa automatčků se probíla na břeh Dněpru u jižního okraje Kyjeva. Čestně jsme splnili úkol, uložený nám v noci velitelem brigády.

Kyjev byl se svítáním dne 6. listopadu osvobozen celý. Kyjevští občané toho dne radostně vítali mezi osvoboditeli i příslušníky 1. čs. samostatné brigády v SSSR. Ale do dnešního dne ti staří jistě nezapomněli na strašný Babí Jar, kam Němci naskládali těla téměř 200.000 lidí,

My, českoslovenští vojáci, jsme čestně splnili daný brigádě bojový úkol. Proto jsme s radostí přijali zprávu o tom, že naše brigáda byla v rozkaze vrchního velitele jmenována mezi svazky, které se při osvobození Kyjeva zvláště významněly. A tím, vážení přítomní, rámcově vzpomínky automatčika od Kyjeva končí.

Děkuji za pozornost.

Jak náhodný výstřel mohl změnit můj osud.

Volyně, památný rok 1944. Je únor 1944, boje o město Luck mezi sovětskými a německými vojsky vrcholily. I u mne nastal zlom v dosavadním životě. o naložení raněných sovětských vojáků, jejich přesunu na východ a předání v předsunuté polní nemocnici, moje cesta vedla dál na východ. Cíl-vstříc československé armády, která se přesunovala na Volyně. V Rovně byla zřízena odvodní komise.

Nastal březen 1944, stojím s dalšími dobrovolníky v zástupu a pomalu postupujeme ke stolům, kde pracuje odvodní komise. V pozadí stojí skupina čs. důstojníků a bedlivě pozorují nováčky.

Konečně na mne došla řada. Člen odvodní komise se ptá: „Zdrav?“ Odpovídám: „Jako ryba!“ Žádná další prohlídka, postup vlevo, kde zapisovali nacionále, vzdělání a další nutné údaje. Vtom přistupuje blíže major čs. armády (pozdější velitel 1. čs. samostatného ženského sborového praporu) a povídá komisi. „Klady může táhat ženista.“ Ženista? Nikdy jsem podobný druh zbraně neslyšel. Nakonec odchod na chodbu, kde již stála řada mých kamarádů, především s Českého Boratína. Ptám se: „Kam jsi zařazen?“ Odpověď: „Tankista“, další tankista, třetí tankista, další tankový samopalný prapor atd.

„A co ty?“ ptají se mne. Odpovídám „Ženista“. Nastalo ticho ve skupině. Co je to za zbraň? Nikdo nevěděl. Znali jsme z polské armády sapeř, v sovětské armádě inženýrnyje vojska, v čs. předmnichovské armádě z časopisu Zpravodaj a Hvězda zákopník, o ženistech nikdo z nás neslyšel.

Vtom na nádvoří vpochoďovala četa děvčat, která stejně jako naše skupina se hlásila do čs. armády. Chlapci mi začali blahopřát, vždyť ty jdeš k těm ženským jednotkám. Všichni jsme se domnívali, že ženista je odvozeno od slova žena. Přiznám se - byl jsem šťasten.

Nakonec jsem v krátké době ze svého nadšení vystřízlivěl. Být ženistou je opravdu tvrdý život, vyžadující na jedné straně fyzickou připravenost a sílu a na druhé straně zručnost a hlavně osobní stařečnost. Pochopil jsem slova majora -klády může táhat. Při stavbách mostů na pevných a plovoucích podporách, stavbách úkrytů, pozorovatelů a povalových cest byla opravdu potřeba fyzické připravenosti a odolnosti. Moji hlavní odborností se později staly miny a výbušniny a tam byla potřebná znalost konstrukcí min a nástrah, zručnost a hlavně osobní statečnost.

Zatím přesun směrem k Lucku a ubytování ve vesnici východně města. Byly vydány zbraně, jezdecké krátké karabiny posbírané na bojištích. A již je zde povel: „Nástup!“ Rychle jsme vyběhli z domu a v houfch běželi na nástupiště.

Já jsem nesl karabinu hlavní dolů. A to bylo štěstí. V běhu jsem zavadil o spoušť a vtom vyšla rána a střela se zaryla těsně vedle pravé nohy. Šlo o milimetrovou vzdálenost od stopy a otvoru v zemině vyryté střelou. Bylo štěstí, že hlaveň byla skloněná k zemi a ne směrem k běžícím kamarádům. Jak je to možné? Vždyť nám ještě nebyly vydány náboje. Jak se ukázalo, v hlavní byl zasunutý náboj ještě na bojišti. Zbraně byly vydány nováčkům bez kontroly.

Jak málo chybělo, abych si prostřelil nohu a tím se dostal do podezření, že zranění jsem si způsobil úmyslně. Závěr - nemocnice, a potom trestanecká rota a tím zpečetění mého osudu.

Ještě jeden náhodný výstřel mohl ovlivnit moji další cestu boje za svobodu vlasti.

Po novém přesunu a ubytování západně města probíhal výcvik se zbraní. Instruktor si nás postavil do půlkruhu kolem sebe, a to byla zásadní bezpečnostní chyba. Vtom se samopalu vyšly dvě rány, střely proletěly v blízkosti těla. Ke zranění našťastí nedošlo. Byl to samopal starší konstrukce ještě bez pojistky proti náhodným výstřelům. Tyto dvě události mně natolik poučily, že bezpečnost vojáků byla pro mne na prvním místě.

Později jako velitel 3. ženijní roty a 3. a 4. poddůstojnické ženijní sborové školy jsem často své vojáky cvičil nejenom v zacházení se zbraněmi a házení ostrých ručních granátů, ale hlavně v zacházení s minami, výbušninami a odstraňování nástrah všeho druhu. Nikdy nedošlo k mimořádné události nebo zranění vojáka.

Náhodné výstřely při výcviku na Volyni nezměnily můj osud, byly však dobrou školou pro další bojovou činnost na frontě.

Miroslav Novák

Zájezd na Duklu 2004

Československá obec legionářská uspořádala zájezd na Duklu k uctění památky 60. výročí boje o Duklu. 4. října t. r. vyjely z Prahy dva autobusy, které zastavily v Olomouci, kde jsme byli přihlášení. Jmenovitě Tengler Vladimír,

Polák Vladimír, Marek Antonín, Nerad Josef, Jonak Miroslav, Jonak Jaroslav, Šulc Josef a manželka. Nasedli jsme do autobusu v 10 hodin a v 19 hodin jsme dorazili do Svidníka, kde jsme měli zajištěny 3 noclehy. V úterý jsme odjeli v 7 hodin do Polska do Novosilek, asi 50 km od hranic, kde je památník našich vojáků, kteří tam padli v bojích. Jelo tam asi 40 autobusů našich, slovenských, polských a ruských. U památníku byly seřazeny hudby-naše, slovenská, polská a ruská. Pořad zahájily hymny. Následovaly projevy a vyznamenání vojáků a vojaček a pak za zvuku smutečního pochodu byly kladeny věnce k památníku. Tato vzpomínka trvala od 10 hodin do 16 hodin. Bylo tam tisíce účastníků občanů i žáků škol. V 16 hodin odjely autobusy a auta na polskou Duklu, kde pokračoval slavnostní ceremoniál a kladly se věnce k památníku dukelským padlým. Také jsem tu položil kytičku svému mladšímu bratru Toníčkovi.

Ve středu jsme jeli na naši Duklu, kde byly opět proslovy a vyznamenání vojáků a vojaček. Následovaly hymny a kladení věnců. Antonín Marek tam má tatínka, který padl před Duklou. Pak jsme odjeli do Svidníka, k pomníku našeho generála Ludvíka Svobody. Také zde za zvuku hymny a projevů byly kladeny věnce. Této oslavy se zúčastnila také Zoe Klusáková, dcera L. Svobody. Zde jí bylo uděleno čestné občanství města Svidníka. Starosta města vzpomněl na zásluhy generála Svobody a pak se šlo k památníku Rudoarmejců, kteří tu mají mohutný pomník. Padlo tu dvacet tisíc vojáků. Opět hymny, projevy a kladení věnců.

Ve čtvrtek ráno v 7 hod. jsme odjeli k památníku Haj u Mikuláše. Položili jsme věnce a zazpívali jsme hymnu naši a slovenskou. Já jsem našel hrob svého staršího bratra Josefa a položil jsem mu tam kytičku. Vladimír Polak vzpomněl na svého tatínka, který zahynul v prvních dnech při náletu na kasárna v Rovně. V Polsku v Novosilkach byli vyznamenáni naši volynští krajané a to: I. Malinská, pí. Pánková, p. Nerad, p. Kuchyňka a p. Palička.

Vladimír Tengler

Z Etnologického ústavu Akademie věd České republiky

jsem obdrželi tento dopis:

Vážená paní redaktorko, před několika týdny jsme obdrželi dopis od pana Ivana Vjačeslava Seňka z Kyjeva, který nás prosí o vyhledání jeho příbuzných. Vzhledem k tomu, že náš ústav se touto problematikou nezabývá, odkázali jsme ho na Státní oblastní archiv v Třeboni, neboť se to týká matrik z 19. století. Pokud jde o žijící příbuzné (resp. jejich potomky) v České republice, napadlo mne, zda by nebylo možné otisknout prosbu o jejich vyhledání ve Zpravodaji. Přikládám xerokopie xerokopií, které nám poslal. Třeba by si někdo vzpomněl na níže uvedené osoby: Ivan Cygler (Cig/hler?) a jeho manželka Marianna Luniček (Luňáček?), oba nar. asi v 60. letech 19. století, přijeli jako kolonisté asi v roce 1884 na Volyn z města Ševčiv (30 km severně od Českých Budějovic). Usadili se v obci Boratyň u Lucka. Jejich děti: Marie (nar. 1886?), Ernestina (1888) a Hanna (1890?). České příbuzné měli v obci Kněhynky (nyní Majaky u obce Myluš).

Ernestina Cyglerová se v roce 1911 provdala za carského důstojníka Fedora Arefjeviče Pryluckého. Bydleli v obci Hopčycja, Pohrebyščensky rajon. Vynnická oblast. Jejich děti: Marie, Volodymyr, Anatolij, Olena, Jevhenije, Ljudvih, Zynajida. Neteř Ernestiny Prylucké roz. Cyglerové se v roce 1935 odstěhovala s manželem a dvěma

dětmi do Argentiny (na fotografiích uvedeno město La Plata).

Příbuzní z Kněhynek reemigrovali do Československa po druhé světové válce. Jevhenije Prylucká si v roce 1947 dopisovala s matčíným bratrance Luničkem, který pracoval ve sklárně v Praze (v rodině se uchovávaly fotografie mladého muže s podpisem Alois Luniček a razítkem z Turnova).

O informace prosí syn Oleny Seňkové (roz. Prylucké) Ivan Vjačeslav Seňko, ul. Milutenko č. 23, kv. 420, 2166 Kyjev, Ukrajina.

Pokud by bylo možné podobný text uveřejnit, snad by se podařilo najít nějakou stopu. Děkuji Vám.

Se srdečným pozdravem Naďa Valášková

PhDr. Naďa Valášková, CSc.

Jsme rádi, že můžeme napomoci dobré věci setkání příbuzných, kteří se třeba léta nepoznali, je jednou z nich. Doufáme, že se některý z nich Ivanu Vjačeslavu Seňkovi na Ukrajinu ozve.

Redakce

P. S.: Xerokopie jsou k nahlédnutí v redakci Zpravodaje

Osudy volyňských Čechů ve východní části Volyně - Bazarský okres

Podle vzpomínek a vyprávění sepsala Marie Suchánková roz. Zálešáková

Roku 1861 byla v Ruském impériu zušena robota. Na území bývalé Volyňské gubernie většina pozemků patřila polské šlechtě. Když bylo zrušeno nevolnictví, šlechtě zbyly poměrně velké pozemky, na kterých neměl kdo pracovat. Místní ukrajinští obyvatelé o tyto pozemky nejevili velký zájem, jednak proto, že neměli peníze, aby si je vykoupi od bývalých majitelů, a jednak proto, že nebyli zvyklí pole obdělávat.

Carská vláda po dohodě s Rakousko-Uherskou vládou podepsala úmluvu, že by zemědělské obyvatelstvo z Čech (Rakouska-Uherska) se mohlo přestěhovat na Ukrajinu, zejména na území Volyňské gubernie. A tak se začali o toto přestěhování zajímat většinou bezzemci a často i dobrodruhovci z řad českých chudých rodin.

A proč se Češi stěhovali do Ruska?

Z vyprávění našich předků-dědů a babiček, otců a matek, tvořili tito přistěhovalci tři skupiny:

Nemajetné početné rodiny, bezzemci, kteří měli v Rakousku nouzi o kousek chleba

Vzpurné povahy, které se často dostávaly do rozporů s rakouskými úřady

A ti, kteří žili v blahobytu, chtěli však získat více

Naše předky nejvíce ke stěhování přiměla

dohoda mezi ruským carem Alexandrem II. a vládcem Rakousko-Uherska.

Ruský car vyhlásil zákon pro přistěhovalce:

Nebrat k vojsku po dobu 25 let

Půjčka peněz ze státní banky bez úroku na 10 let

Státní cena za desatinu levného pozemku

7 rublů, pole a louka 12 rublů

Svoboda víry

V důsledku toho se v letech 1872 - 1875 do východní části Volyňské gubernie přistěhovali Češi z Českomoravské vysočiny a to z těchto vesnic: Praudlina, Radlice, městečko Mráko-tín, Zvolenovice, Dačice, Hrádek, Dobrá Voda, Světlá.

Byli to: Josef Tomšů, zemědělec s rodinou,

František Plucar, tkadlec s rodinou,

Josef Lojka, tkadlec s rodinou,

František Šeda, tkadlec s rodinou,

Josef Kudrna, krejčí s rodinou,

Tomáš Bártů, tkadlec s rodinou,

Jan Kučera, zedník s rodinou a

Matěj Kovář, kovář s rodinou.

Všichni tito průkopníci koupili šlechtický dvůr v Bazarském okrese ve velmi odlehle části Volyňské gubernie ve vesnici HOLUBIVÍČI

od polského pána Šklareviče. Při dvoře bylo 300 desatin polí, lesů a luk. Za desatinu zaplatili pánům po 7 rublech. Všechny osm přistěhovalců s rodinami se usídlilo na panském dvoře. Rozdělili si obytné místnosti, ale půdu obdělávali společně a o úrodu se dělili. V Holubivických takto hospodařili do roku 1875.

Při panském dvoře byl také smolný závod. Suchou destilací smolného dřeva dobývali smolu a dehet. Když se v roce 1872 naplnily sudy smolou, poslali ji do Bazaru Židovi Majerovi, který splácel dluh jiným zbožím: železem, zemědělským nářadím, solí, petrolejem a jinými nezbytnými potřebami pro domácnost. Takto obchodovali s Majerem do roku 1875. V roce 1875 ohlásila státní banka našim předkům, že Holubivické panství je zadluženo polskému šlechtici Kulčickému. Z toho vyplynulo, že každý musí znovu zaplatit šlechtici Kulčickému po 7 rublech za desatinu. V případě, že dluh nebude vyrovnán do tří měsíců, musí všichni opustit Holubivické panství.

Vrátit se do Čech nebylo za co, protože při stěhování z Čech do Ruska na hranicích při výměně peněz Židé naše předky ošidili. Zbyla jim jen nepatrná část toho, co měli nahospodařeno. Šlechtic Kulčický, když viděl ty nešťastné početné české rodiny, nabídl jim neprodané pozemky. Ty se nacházely šest kilometrů od Holubivici, u Starého Kuželu, kde bylo smíšené obyvatelstvo Ukrajinců a Poláků. Poučení z předchozího si naši předkové vyžádali od šlechtice Kulčického doklad, ověřený státní bankou, o nezadluženosti nabízených pozemků. Tyto pozemky (pole, lesy a louky) byly prodávány desatina za 3 ruble. Peníze byly spláceny podle možnosti.

Těsně ke Starému Kuželu patřily husté dubové, osikové a lipové lesy, do kterých zřídka kdy vstoupila lidská noha. Kmeny stromů byly tak silné, že je sotva tři chlapi obejmuli. Jen tu a tam byly cestičky od lesní zvěře.

Vyvrácené stromy od bouře tady ležely celá desetiletí. Západním směrem od hustého lesa se táhla věčná bažina, zarostlá obrovskými olšemi. Na jihu byla písčité půda, asi 30 desatin, kde se mohlo orat a sít.

Na podzim roku 1875 se naši předkové přestěhovali z Holubivici na nové místo a nazvali tuto vesnici Nový Kužel. Nastala zima, a díky její mírnosti se dalo docela dobře přezimovat v zemljankách. Naši předkové v zimě nezaželeli, chodili do lesa a připravovali dřevo na výstavbu svých nových domků. Brzy zjara roku 1876 se začalo usilovně stavět. Z každého se rázem stal řemeslník, ať už to byl tesař, stolař, zedník, jeden se snažil pomáhat druhému. Prkna na podlahy řezali místní obyvatelé z Pětiduba (říkali jim Starověry). A na podzim se mohlo všech osm rodin přestěhovat do svých příbytků. Teprve pak se stavěly chlévy pro dobytek z materiálu, který byl zakoupen od místních Ukrajinců. Česká kolonie Nový Kužel se rozrostla o další české osadníky: Dejmká, Přibila a Sokola s rodinami. I oni sem přišli z Českomoravské Vysočiny. Z Klatovo-Hradecka se do Nového Kužele nastěhovali Petr Borůvka, Cyril Hajný, Jan Hajný, Karel Hajný, Josef Pospíšil a Josef Ozom.

Začátky našich předků v těchto končinách nebyly korunovány úspěchy. Místní obyvatelstvo se dlouhá léta dívalo na Čechy jako na vetřelce, kteří kupovali pozemky od šlechty. Původně počítali s tím, že by tyto pozemky mohli dostat od cara jako domácí obyvatelé zdarma. Nejvíce naši trpěli neznalostí řeči. Problémy měli také s vlky a liškami. Jejich drzost neznala mezí, co mohli, to roztrhali. V lesích řádili komáři. Přes všechna opatření naši lidé trpěli malárií.

Těžký a nerovný boj začal roku 1888. Ruské carské vládě se zachtělo, aby volynští Češi přestoupili na pravoslavnou víru, chtěli-li být rovnoprávními občany Ruského impéria. K tomuto křesťanskému kroku bylo použito „lidumilných prostředků“. Podle plánu každý Čech, který nechtěl přestoupit na pravoslavnou víru, byl považován za nežádoucí element pro Rusko. Proto většina obyvatel Nového Kužele přestoupila na pravoslavnou víru. V čele volynských pravoslavných věřících stál zkrachovaný katolický kněz Němeček, který ze Žitomíru řídil své ovečky. Němeček se sám účastnil pobožných obřadů, např. křtů volynských Čechů. Křest probíhal tak, že ve smluvený den zavítali duchovní otcové do českých vesnic. Pokud byl poblíž potok či rybník, prováděl baťuška křest u studně. Na konci obřadu zazněla ruská hymna „Bože cara chraň“.

Velkou bolestí našich předků bylo školství. Otcové a matky byli hrdí na svůj původ, chtěli, aby jejich děti uměly číst a psát česky, čemuž je také po večerech učili. Děti učil jeden z místních obyvatel, výuku pěti až deseti dětí v jedné místnosti. Vyučovalo se tajně, protože carské Rusko nepovolovalo vyučování v jiném jazyce než v ruštině.

České děti buď zůstávaly doma a učily se již zmíněným způsobem, nebo chodily do ukrajinské vesnice Rubežovka, vzdálené tři kilometry od Nového Kuželu. Učitelem byl krátký čas Václav Tomšů, pak Ukrajinec Kudrický. V čase revolučních bouří byla škola v Novém Kuželu dočasně zavřena. Pak se vyučovalo v místnosti Karla Šedy. Kantorem zde byl Jan Horák a Jaroslav Živnuško. Vyučovalo se rusky, ukrajinsky a postupem času i česky. I tak spousta našich předků z řad babiček zůstala negramotná. V roce 1923 vznikl neodkladný problém ohledně vybudování čtyřtřídní školy v Novém Kuželu. 5. září 1923 bylo na veřejné schůzi občany odsouhlaseno vybudování české školy.

Začalo se usilovně pracovat Státní peněžitá podpora přišla k duhu. Celou zimu občané na saních vozili dřevo ze státního lesa vzdáleného 25 kilometrů. Stavební práce se zastavily 25. července 1925 a 5. srpna téhož roku byla slavnostně otevřena česká škola v Novém Kuželu. Prostory byly vhodné pro dvě třídy a možnost bydlení zde měli dva učitelé. Velkým kladem pro novou školu bylo i to, že pan Marek a Horák (majitelé místního mlýna) dopravili dynamo, aby škola mohla být osvětlena. Na slavnost přijeli i hudebníci z české kolonie Zubovčín. Byla to velká hrdost našich otců a matek, že jejich děti mohly navštěvovat českou školu v místě svého bydliště. Prvními učiteli byli Jaroslav Kříž a Jan Horák. V roce 1938 však byla výuka českého jazyka zakázána a učilo se už jen ukrajinsky.

Česká škola v Novém Kuželu žila velmi silným kulturním životem. Hrál se zde divadlo, představení pro děti, pořádaly se plesy. Od roku 1875 do roku 1930 se obyvatelstvo v Novém Kuželu z původních osmi rodin rozrostlo na třicet šest. Nový Kužel svými pěknými domky, květinovými zahrádkami před domy, ovocnými sady a plantážemi drátěných chmelnic, představoval malé Čechy.

V Bazarském okrese, kromě Nového Kuželu, žili Češi i v ukrajinských vesnicích, např. Mezyliska, Karpilovka, Marjatin, Huto-Marjatin, Rudňa Bazarská. V poslední uvedené vesnici si koupil dvůr pan Šperlin s pozemkem 300 desatin a v Huto-Marjatině si dále koupil 1500 desatin polí, luk a lesů. Tyto následně prodal Čechům, kteří v Huto-Marjatině bydleli. Pan Marek koupil 100 desatin lesů, polí a luk a také mlýn na jeden kámen.

Zásluhou pana Šperlina byl v Rudni Bazarské

postaven pivovar a lihovar. Majetek přecházel na jeho dva syny. Ti byli „študovaní“ chlápci, jeden se měl stát advokátem, druhý pravoslavným knězem. Posledním majitelem byl Vladimír Šperlin, který svůj majetek prodal panu Kryžanovskému a sám si koupil majetek v Kreštanicích. Šperlingové pocházeli z Čech, z Hané.

(Pokračování příště)

ZPRÁVY Z REGIONU ...

Region Litoměřice

Vzpomínka na posvícenské setkání v Litoměřicích

V našem regionu se stalo tradicí slavit na sv. Václava volynské posvícení a zároveň využít tohoto většího shromáždění krajanů k oslavě významných výročí 28. října a Karpatsko-dukelské operace.

V tomto roce měli naši organizátoři akcí zase více starostí se zajištěním schůzového sálu v důsledku nejrůznějších okolností ve městě. Podařilo se však získat místnost ve velké restauraci nové moderní budovy nedaleko známého Kasina pod Radobýlem.

Je nutno poznamenat, že dojem při vstupu do připraveného sálu byl velice příjemný. Především nás z chladného rána ovanulo příjemné teplotičko a vůně čerstvě dohotovené novostavby. Spousta zářivého sluníčka prosvěťovala barevnost pugetů živých květin ve vázách na všech stolech, které byly přikryty ubrusy s vkusně dekorativním vzorem. Na všech stolech také dominovaly sympatické tácky navršené křehkými koláčky a vedle láhve se zdravou vodou. Toto vše bylo v částečné režii podniků, naší organizace, ale především v neobyčejně obětavé péči členů a členek organizačního výboru.

Přirozeně, že se z pohledu některých členů objevily i nějaké menší nedostatky, jako např. přístup do sálu zvenku po dřevěných schodech, či později zaznamenaný nedostatek rozhlasového zařízení, takže slyšitelnost projevů nebyla vždy pro všechny dostatečná. Krajan Kuchýnka v závěrečném vystoupení s omluvou ujistil, že příště to už bude v pořádku.

Počasi bylo správné posvícenské a sešlo se nás kolem 80 krajanů. Po 10. hodině vedoucí regionu krajan Josef Kozák ohlásil některé pozvané hosty za neúčast z vážných důvodů a program zahájil.

Po úvodních zahajovacích bodech programu krajan Kozák přednesl obsažný a velice výstižný referát, který byl rozdělen do dvou programových témat. V první části vzpomínal na naše nezapomenutelná volynská posvícení plná hojnosti na stolech, radosti ze sklizené úrody a tanečních zábav. V druhé části to byl výstižný ucelený přehled dějinných událostí širokého záběru 86 let od vzniku naší samostatné Československé republiky 28. října 1918. S oprávněnou hrdostí a úctou k našim dějinám, k našim i světovým velikánům, prezidentu T. G. Masarykovi, Dr. E. Benešovi a dalším, vzpomínal na dobu rozkvětu a růstu kulturní i ekonomické úrovně, na prestižní postavení naší republiky mezi středoevropskými státy.

Další vzpomínky se samozřejmě týkaly toho, co si až příliš živě a citelně pamatujeme a co nezavinily bezohledné přírodní zákony. Období cíleného, rozkladného působení bývalých spoluobčanů německé národnosti i jiné nepřiznivé faktory ve státě, které v důsledku velice přispěly k Hitlerovu ničemnému záměru ovládnout a porobit svět.

Zde krajan Kozák vzpomíná na hrůznou událost 2. světové války, kdy rozsáhlé kruté boje trvaly 6 let. Mezi nejkruťší a nejkrvavější operace na východě patří Karpatsko-dukelská operace, jejíž 60. výročí tímto vzpomínáme. Tam Svobodova srmáda bok po boku sovětské armády sváděly dlouhotrvající urputné boje v nejnepříznivějších horských i klimatických podmínkách a tam padlo nepředstavitelné množství lidských životů na obou stranách. Tam také volynští Češi prokázali největší měrou svůj vztah ke staré vlasti a hrdinské odhodlání za její osvobození bojovat i umírat.

Ve stejnou dobu líčí krajan Kozák, bojovala na západní frontě Československá tanková brigáda ve známé operaci u přístavního města Dunkerku a československé letecké perutě sváděly vítězné boje nad územím Anglie, Francie a Německa. Nepřítel byl samozřejmě poražen, ale ta nesmyslná válka připravila o život kolem 50 miliónů lidí.

Tyto skutečnosti jsou všeobecně známy, ale je nutné si tuto pravdivou historii připomínat.

V závěru svého projevu krajan Kozák opakoval za celou veřejnost upřímnou hlubokou úctu a poděkování přítomným hrdinům, kteří se těchto bojů účastnili.

Po tomto bohatě aplaudovaném referátu dostal slovo známý hrdina od Dukly - tankový samopalník Ladislav Opočenský. Úvodem předeslal, že nechce opakovat to, co bylo již mnohokrát řečeno, napsáno i zfilmováno, ale přece jen jako kulisu pro humorné příběhy, které se i na frontě stávají a kterými chtěl program zpestřit, musel líčit i ty neuvěřitelně hrůzné příběhy a situace, kde život visel jen na vlásku štěstěny. Krajan Opočenský hodně zažil, hodně vytrpěl, hodně poznal, hodně si pamatuje a má výborný vypravěčský dar, takže nás i pobavil.

Dále se přihlásil krajan-host-příslušník PTP oddílu a vyzval případné další zde přítomné příslušníky tohoto pluku, aby se mu ozvali.

Zajímavé vyprávění o osudu těch Čechů, emigrujících do Ruska v letech 1860 a dalších, kteří reemigrovali do vlasti až v letech 1990, k čemuž přispěla katastrofa na Černobylu, poskytl na vlastním životopisu ing. Ornst z Zákup. Jeho rodina, jako většina ostatních, pocházela z Čech do Pardubic a okolí a osídlila nabízené v Rusku pozemky, jako i ostatní Češi. Jenže přišlo politické dělení a demarkační čára provedla osudový rozdíl jakosti života těch, co se stali příslušníky Polska a příslušníky Sovětského svazu. Vyprávěl dále o reemigraci, o počátečních problémech integračních, ale vše se ke spokojenosti reemigrovaných obyvatel vyřešilo.

Ing. Josef Vlk z Ústí a. L. informoval o tom, že píše historii České matice školské a matičních škol na Volyni a požádal přítomné o jakékoli dokumenty či informace z oblasti Zdobunova, Rovna či Dubna, neboť materiály z lucké oblasti má.

V dalším programu ing. J. Vlk přidal k posvícenskému obveselení humornou polskou básničku od přítele z Polska, která velice výstižně líčí, jak se cítíme, když nás postihují všechny ty starobní zdravotní komplikace, ale končí vždy optimisticky, neboť jsme se ještě neocitli v seznamu mrtvých. Básničku přečetla krajan Rája Votrubová, která ještě dokonale ovládá polský jazyk.

V dalším bodu programu vedoucí reg. Josef Kozák hodnotil velké zásluhy pro veřejnost i na poli historicko - dokumentačním práce plk. v. v. Miroslava Nováka, který je již od založení předsedou této komise v Litoměřicích a který je v současné době těžce nemocen. Krajan Kozák navrhl, aby mu bylo uděleno čestné občanství ve Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, což bylo jednomyslně schváleno. Při této příležitosti vedoucí krajan Kozák vyjádřil pochvalu krajanice Suchopárové za její příspěvky do Zpravodaje.

Program této plánované části byl ukončen, byl podáván oběd a pokračovala volná zábava v nejrušnějších diskusích.

V závěrečném bodu programu bylo oznámeno, že volnými příspěvky bylo získáno 4 125 Kč.

Zapsala V. Suchopárová

NAŠI JUBILANTI ...

Moravskoslezský region

V 1. pololetí roku 2005 se dožívají významného jubilea tito naši členové:

30 let-14. 1. Šibová Valerie, byt. Bystřice pod Hostýnem

50 let-Dubec Jiří, nar. 20. 2. v Novém Jičíně, byt. Suchdol a. Odrou

55 let-Dvořák Jan, nar. 29. 1. v Kuníně, byt. Kunín

65 let Knob Josef, nar. 10. 5. v Moldavě, byt. Moravice, Kubový Josef, nar. 1. 3. Velký Špakov, byt. Fulnek a Zajíček Dobroslov, nar. 5. 4. Špakov Malý bytem Kujany

70-let Kadlec Josef, nar. 19. 3. Ledochovka, byt. Krmelín, Pallová Irena, nar. 5. 4. Krupá-Hranice, byt. Borek u Přerova

75-let Januschová Helena, nar. 27. 5. Krupá-Hranice, byt. Studénka, Kajzler Josef, nar. 1. 6. Zaborol, byt. Opava, Kunášek Antonín, nar. 7. 2. Ozerany, byt. Zátor.

80-let Kraciková Antonie, nar. 1. 3. Podlesice, byt. Nový Jičín, Válková Emilie, nar. 3. 2. Janovka Č., byt. Suchdol n. Odrou

81-let Honková Eleonora, nar. 24. 6. Mstěšín, byt. Suchdol n. Odrou, Lancinger Josef, nar. 5. 5. Zdobunov, byt. Ostrava

82-let Gajdošíková Slávka, nar. 10. 2. Slavuta, byt. Kokory, Měchová Emilie, nar. 3. 4. Mstěšín, byt. Nové Těchanovice, Mikeš Vladimír, nar. 16. 3. Máslenka, byt. Havířov a Réblová Ludmila, nar. 4. 3. Mstěšín, byt. Suchdol n. Odrou.

83-let Kendík Vladimír, nar. 29. 5. Nova Hubinská, byt. Nový Jičín

84-let Čmuhálková Anna, nar. 25. 1. Pokosy, byt. Ježník, Stružová Emilie, nar. 7. 3. Bobly, byt. Třebom, Vegricht Miloslav, nar. 10. 2. Dembrovka, byt. Ostrava a Vendolský

Stanislav, nar. 1. 4. Martinovka, byt. Brantice. 85-let Zabloucká Marie, nar. 22. 3., Křemeneč, byt. Opava

86-let Ledvina Josef, nar. 25. 6. Krupá-Hranice, byt. Bartošovice.

Všem jubilantům přejeme vše nejlepší, do dalších let hodně zdraví a životní pohody.

Za regionální výbor: Dr. Vladimír Samec předseda a Marie Seitlová, - tajemnice

Všem jubilantům blahopřeje i redakce Zpravodaje

NAŠE ŘADY OPUSTILI ...

Region Tachov

Oznamujeme všem krajanům smutnou zprávu, že 9. 10. 2004 zemřel náš člen a rodák z Olšanky Vítězslav Vajskebr ve věku 67 let, bytem Plzeň.

Za region Tachov Michlová Alžběta

Region Žatec

Dne 14. září zemřela sestra Helena Mazánková ve věku 82 let, ze Zdobunova, bytem v Žatci.

Zprávu podává bratr Rostislav

Region Broumov

Oznamujeme všem krajanům a známým, že nás navždy opustila krajanica a stálá členka SČVP vážená paní Libuše Malichová - Tomičková z Kněhynek.

V Čechách stále žila v malé obci Zboží u Dvora Králové n. L., tady i zemřela. Její život byl od mládí naplněn starostmi a těžkou prací v zemědělství i v továrně.

Také péče o tři děti byla náročná. Osud ji nešetřil velké bolesti dívat se do hrobu svých dvou dětí, což ji zlomilo a ztratila smysl života. Zemřela po kratší nemoci 3. 10. 2004 ve věku 82 let.

V obřadní síni ve Dvoře Králové se s ní důstojně rozloučila její rodina, sestra i ostatní příbuzní. Hojně ji doprovodili sousedé i krajané.

At' Vám je ta Česká země lehká, milá Libuško!

Odpočívejte v pokoji ... V. Magáňová

K projevům účasti se připojuje i redakce Zpravodaje

DARY došlé na konto SDRUŽENÍ ŘÍJEN 2004

Region Praha: D. S. Praha 200 Kč, Ing. Mazánek Rostislav 200 Kč.

Region Chomutov: Václav Kytíl, Mašťov 300 Kč, Ing. Daria Nedbálková, Chomutov 100 Kč, Libuše Bachová, Chomutov 100 Kč.

Region Brno: Marie Kyselová, Brno 100 Kč, Nataša Kučerová, Brno 50 Kč, Eugenie Smolarčuková, Brno 100 Kč, Josef Kučera, Brno 100 Kč, Emilie Kyselová, Znojmo 100 Kč, Anastázie Barteisová, Znojmo 100 Kč a Ničovi, Brno 500 Kč.

Region Litoměřice: Ze sbírky z posvícenského setkání 1000 Kč, Lydie Doležalová, Vyšehořovice 100 Kč.

Všem dárcům ze srdce děkuje i redakce Zpravodaje

DARY pro region Brno

Při setkání regionu Brno 6. 11. 2004 byla vybrána částka 2400 Kč jako dar pro region.

Důležité upozornění! Jelikož se mnozí dotazy dárců na název a číslo konta Sdružení, rozhodli jsme se, že tento údaj budeme uvádět v každém čísle Zpravodaje.

Název konta: Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel, Praha. Číslo konta: 000000-1937591369/0800, Čs spořitelna a.s. - Rytířská 29, Praha 1. Dary můžete posílat i na adresu hospodářky Sdružení: Marie Nečasová, Svidnická 509, 181 00 Praha 8, tel.: 233 550 070. Prosíme čtenáře, aby nás neupomínali o zveřejnění darů - dary můžeme uveřejnit teprve po obdržení účetního dokladu! Krajané! Neposílejte v žádném případě peněžní dary na adresu redaktorky! Díky za pochopení. Záležitosti týkající se evidence členů - změny adres, přihlášky nových členů - ukončení členství a veškeré dotazy toho se týkající zasílejte na adresu: Antonie Kramná, ul. Černého 513/5, 182 00 Praha 8,

Tiráž: Zpravodaj vydává Sdružení Čechů z Volyně a jejich přátel pro potřeby svých členů. Za obsahovou náplň odpovídají jejich autoři. Vychází jako občasník. Šéfredaktor: Věra Latzelová. Příspěvky nejsou honorovány, nevyžádané rukopisy se nevracejí. Příspěvky zasílejte do 3. každého měsíce na adresu: Věra Latzelová, Slapská 1910/6, 100 00 Praha 10. Podávání novinových zásilek povoleno Česká pošta, s.p. odštěpným závodem Praha 8. j. nov. 5400/95 ze dne 8. 8. 1995. Toto číslo vyšlo: 18. 11. 2004